

AKANT ORTAOKULU REHBERLİK BÜLTENİ

Sorumluluk

Almak Verebilmek

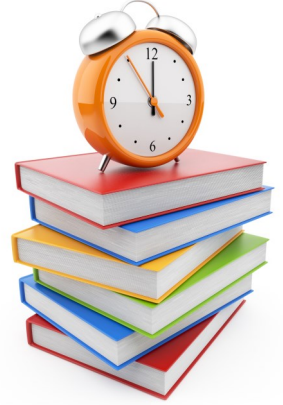
Çocuğunuzun ortaokul öğrenci olmasıyla birlikte ondan beklediğiniz sorumluluklar da artmış olabilir. Ortaokul öğrencilerimizin aileleri ile bir araya geldiğimizde sık duyduğumuz bir cümle “Ondan tek istediğimiz, kendi sorumluluklarının farkına varması.” Bir anne-baba olarak yerinde bir istek. Benzer cümleleri tabii ki öğretmenleri olarak bizler de kuruyoruz “Ödevlerini yapsın, tekrar etsin.” Bazı öğrenciler için günlük bir şekilde ve hızlıca yapılan bu işler neden diğer öğrenciler için bir eziyet ve hatta aile için bir kriz olabiliyor?

Eğitimde pek çok kavram gibi sorumluluk da tartışmaya açık bir kavramdır. Sorumluluğun bir duygu mu bir beceri mi olduğu tartışmalı bir konudur. Yavuzer’e (2000) göre sorumluluk; “erken çocukluk dönemlerinden başlayarak çocuğun yaşına, cinsiyetine ve gelişim düzeyine uygun olarak görevlerini yerine getirmesi” olarak tanımlanmıştır. Bu yazımızda özellikle sorumluluk duygusunu öğrenilebilen, geliştirilebilen yönü ile ele alacağız.

Sorumluluk nerde, ne zaman şekillenmeye başlar?

Sorumluluk duygusunun gelişimi aile içinde başlar, arkadaş ortamında devam eder, okul ortamında ve diğer çevrelerin de etkisiyle şekillenir. Küçük yaşta duyguları dinlenen, hatalarının da başarıları kadar normal olduğu kabul edilen çocuklar sorumluluk alma konusunda daha avantajlıdır.

Sorumluluk verme, sınır koyma çocuğun öncelikle ailesinde gördüğü kazanımlardır. Bireysel görüşmelerim sırasında öğrencilerime “Evde sorumlulukların nelerdir?” sorusunu yönelttiğimde bazılarının hemen cevap verdiğini görüyorum; “bulaşık makinesini ben boşaltırım, çiçekleri sularım, yemekten sonra çatal-bıçakları

ben kaldırırm.” Bir çocuğun evin içinde yaşına uygun sorumluluklarının bilincinde olması önemli bir

kazanımdır. Ebeveynlerin iyi niyetle yaptığı bazı yanlışlar sorumluluk duygunun pekiştirilmesine engel olabilmektedir. “Çocuklar için güvenli bir ortam sağlamaya çalışırken çocuğun yaptığı olumsuz hareketin olumsuz sonuçlarını görüp bu deneyimi yaşamalarına izin vermezler. Bunun sonucunda çocuk yaptığı işin sonucunu üstlenmeyi ve sorumluluk almayı başaramaz (Aydın, 2009).” Çocukların sorumluluk almaya, sınırlara ve kurallara ihtiyacı vardır.

Sorumluluk öğretilbilir; ama, zorlamayla değil. Gözlem ve araştırmalar göstermektedir ki çocuklarda bir zorlama sonucu benimsenen işler, sorumluluk duygusunun kazanılmasında hiçbir olumlu etki oluşturmamaktadır (Aydın, 2009).

Akademik Sorumluluklar

Anne- babaların ve öğretmenlerin bu dönemden beklediği sorumluluklardan bir tanesi de çocukların **akademik sorumluluklarını** yerine getirmesidir. Akademik sorumluluklar nelerdir? Ödevlerini yapması, araç gereçlerini düzgün kullanması, arkadaşları ile uyumlu olabilmesi diyebiliriz. Akademik sorumluluklarını yerine getiren çocukların öğretmenleri ve arkadaşlarıyla da uyumlu olabildikleri gözlemlenmiştir. Akademik başarıda ailenin çocuğa güvenmesi ve destekleyici bir tutum sergilemesi olumlu bir değişkendir.

Ortaokul sürecinin başlaması, ergenliğin kapıya dayanması ile sorumluk verme-alma, kurallar, akademik sorumluluklar ve sınırlar karışıyor mu? Tabii ki evet.

Öncelikle ilkokul sürecinde çocuğunuza sorumluluk vermişseniz, başarılarını takdir ettiğiniz gibi hatalarını da kabul edip ona güven duygusunu vermişseniz ergenlik döneminde çok daha rahat olabileceğiniz söyleyebiliriz. Ama yine de değişimlere hazır olalım.

Bir ergen ne ister?

- Daha çok eğlence alanı
- Daha çok mahremiyet
- Onun için koyulan kurallarda söz hakkı

Anne – Baba ne ister?

- Mutlu, sorumluluk sahibi olması
- Söz dinlemesi
- Yalan söylememeleri ve saygılı olmaları

Birbirinden bu kadar farklı dünyalar nasıl ortak noktada buluşacaklar? Ortaokul süreci yani ergenliğin de işin içine girmesiyle birlikte ergenin kimlik arayışı, özgürlük ihtiyacı ve sorumluluk bilincinin dengesi şaşabilir. Özerk olma ihtiyacı, sorumluluklarını sorgulamaya başlamasına neden olabilir. **Özerkliğini kazanmanın bir yolunun da sorumluluklarını yerine getirmekten geçtiği bilinci aşılanmalıdır.** Ergenler bu özgürlük ve bağımsızlık arayışı sırasında sınırları zorlayabilirler. Ergenler net ve anlaşılır cevapların peşindedirler. Onlarla sınır koyma sırasında güç savaşına girmek çatışma alanınızı büyütecek ve sonuçlar işe yarar olmayacaktır.

Bu noktada Mackenzie'nin (2014) önerilerine bakalım;

⇒ Onunla evde ve okuldaki sorumlulukları hakkında konuşun. Ergenler kendileri için konan kurallarda söz sahibi olmak isterler. Onu dinleyin, duygularını anlamaya çalışın, kuralların sebeplerini açıklayın ve onun fikirlerini ciddiye alarak ortak bir noktada buluşun.

⇒ Onun yerine karar vermeyin. Bu onları pasif katılımcılar yapar. Bırakın sorun çözme becerileri gelişsin. Nasihatler vermeyin. Eleştirmek, yargılamak, duygusal davranmak süreci baltalar. İletişim şeklinizi bunlardan arındırmaya çalışın.

⇒ Aşırı kontrol veya kontrolsüzlük ergenin özgürlük ihtiyacı ile sorumluluk arasındaki dengeyi kuramaz. Bu iki yöntemde de çoğu zaman işe yaramaz. Davranışlarından kendisinin sorumlu olduğu öğretilmelidir.

⇒ O artık büyüyor, değişmeye başlıyor, sınırları zorlayabilir ve daha önce hiç görmediğiniz hareketleri görmeye başlayabilirsiniz. O zaman bu değişime siz de ayak uydurun. Çocukken koyduğunuz

kuralları, sınırları onunla birlikte gözden geçirin. Kurallarınız, sınırlarınız esnek olabilir; ama, kesinlikle kararlı olun. Bu esneklik, yumuşak sınırlar anlamında değildir. Kesin sınırları olmalıdır; ama, o sınırlar içinde keşfetme ve deneme sürecini yaşayacağı esnekliğe ihtiyaçları vardır.

“Anne baba olmanın en zor tarafı bir şeyin nasıl doğru yapılacağını bildiğin halde yanlış yapılmasına sabır göstermektir.”

Sorumluluk verme derin ve özveri isteyen bir konudur. Hemen çözüme ulaşmak kolay değildir. Sadece

öğretmenlerin kontrolü ile asla çözüme ulaşmaz. Aile desteği kesinlikle gereklidir. Akant ailesinin sevgili ortaokul velisi, unutmayın “Bu dünyada ergen olmaktan daha zor olan ergenin ebeveyni olmaktır”. Sorumluluklar özellikle akademik sorumluluklar konusunda öğrencilerimizin genelinde zorluk yaşadığının farkındayız. Bu yazı ile sizlere biraz yardımcı olmak istedik; ama, sadece bu yazıyla kalmayacağız. Bu konuda zorluk ya-

şan öğrencilerimizle “Eğitim İle İlgili Yaşam Becerileri” grup çalışmalarına başlayacağız aynı zamanda sizler için de bu konuyu daha rahat ele alabileceğimiz veli atölye çalışmaları düzenleyeceğiz.

Görüşmek üzere.

Kaynakça

Aydın, P. D. (2009). *Ergenlikten Yetişkinliğe Grup Çalışmaları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Mackenzie, R. J. (2014). *Çocuğunuza Sınır Koyma*. İstanbul: Yakamoz Kitap.

Yavuzer, H. (2000) *Çocuk Eğitimi El Kitabı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Selda Acar Arıcan

5.ve 6.Sınıflar Rehber Öğretmeni

